# Opis produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego

## Innowacyjny Program Szkolnego Doradztwa Zawodowego

Temat innowacyjny

Modernizacja oferty kształcenia zawodowego w powiązaniu z potrzebami lokalnego/ regionalnego rynku pracy

Nazwa projektodawcy

Miasto Łódź

Tytuł projektu

„Kształtowanie kompetencji personalnych i społecznych w szkole zawodowej drogą do sukcesu na rynku pracy”

Numer umowy

UDA-POKL.09.02.00-10-136/11-00

Łódź, czerwiec 2013



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

# Spis treści

I Nazwa produktu finalnego .....3
II Elementy składające się na produkt finalny .....3
III Problem, na który odpowiada innowacja .....4
IV Użytkownicy, którzy mogą zastosować innowację .....7
V Działania/nakłady/zmiany konieczne do zastosowania/ wdrożenia innowacji .....8
VI Dostępność produktu finalnego dla jego przyszłych użytkowników .....9
VII Zmiany w zakresie strategii upowszechniania .....10
VIII Zmiany w zakresie strategii włączania do głównego nurtu polityki .....10
IX Załączniki .....11



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

## I. Nazwa produktu finalnego

Innowacyjny Program Szkolnego Doradztwa Zawodowego (IPSzDZ)

## II. Elementy składające się na produkt finalny

Produkt finalny składa się z następujących elementów:

1) Innowacyjny Program Szkolnego Doradztwa Zawodowego - programu zajęć grupowych i konsultacji indywidualnych;
2) Poradnik dla Nauczyciela;
3) Przewodnik dla Uczącego się;
4) Dodatkowo dyski CD ROM zawierające materiały dla nauczyciela i uczącego się.

Opis elementów produktu finalnego:

1) Innowacyjny Program Szkolnego Doradztwa Zawodowego to 27 godzin dydaktycznych dla każdego uczącego się z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego. Program skonstruowany jest w ujęciu modułowym i składa się z 5 modułów:

I. Poznaję siebie - (6 h) z uwzględnieniem tematyki równości szans, a ściślej równości płci (gender equality)

II. Kompetencje personalne i społeczne w kontekście rozwoju zawodowego (6 h)

III. Regionalny i ponadregionalny rynek pracy - (5h) z uwzględnieniem tematyki:

– dotyczącej stereotypów tzw. zawodów "męskich" i "kobiecych" oraz zmiany takiego dychotomicznego myślenia;

– zasad zrównoważonego rozwoju.

IV. Kwalifikacje zawodowe. Polska i Europejskie Ramy Kwalifikacji (4h)

V. Indywidualny Plan Działania (4h).

Każdy moduł uwzględnia: cele operacyjne, materiał kształcenia, zestaw ćwiczeń, zalecenia metodyczne dla nauczycieli, spis środków dydaktycznych, propozycje oceny uczących się, proponowaną liczbę godzin i polecaną literaturę. Łącznie jest to 25 godzin dydaktycznych zajęć warsztatowych. Program uwzględnia ponadto konsultacje indywidualne w wymiarze 2h na każdego



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

uczącego się. Program ten łączy tradycyjne podejście do doradztwa zawodowego z nastawieniem na aspekty psychologiczne (moduł I) z kształtowaniem kompetencji personalnych i społecznych (moduł II i V), odniesieniem się do analizy potrzeb rynku pracy (moduł III), uwzględnieniem aspektów administracyjno-prawnych (głównie moduł V) oraz nowym podejściem do potwierdzania kwalifikacji zawodowych w aspekcie Standardów Kwalifikacji Zawodowych oraz Polskiej Ramy Kwalifikacji i Europejskich Ram Kwalifikacji (moduł IV) co ukazuje nam całościowe podejście do świadomego planowania ścieżki kariery i wdrożenie do uczenia się przez całe życie. Program odpowiada również na potrzeby pracodawców.

2) Poradnik dla nauczyciela składa się z: mini wykładów, ćwiczeń, zaleceń metodycznych, środków dydaktycznych, propozycji oceniania, bogatego spisu literatury i załączników.

3) Przewodnik dla uczącego się, którego trzonem są mini wykłady i ćwiczenia. Zawiera on zbiór materiałów i narzędzi dydaktycznych (kwestionariusze ankiet, ćwiczenia, karty pracy) umożliwiających również pracę indywidualną.

Wspierającym elementem dla nauczycieli i uczących się jest materiał na płytach, który zawiera treści ww. pakietu edukacyjnego rozszerzone o druki rozporządzeń, prezentacje PPT i odnośniki do materiałów internetowych.

**III. Problem, na który odpowiada innowacja**

Zaplanowane działania projektowe związane z opracowaniem mechanizmu interwencji w postaci Innowacyjnego Programu Szkolnego Doradztwa Zawodowego dla zawodowych szkół ponadgimnazjalnych (techników) wynikały z przeprowadzonej diagnozy wskazującej na problemy związane z niedostatecznie skutecznymi rozwiązaniami w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz trudnościami, na jakie napotykają uczący się na tym poziomie kształcenia. Zidentyfikowano słabe punkty związane z upowszechnianiem w zawodowych szkołach ponadgimnazjalnych mechanizmów służących dostosowaniu kompetencji absolwentów do potrzeb rynku pracy. Odnosząc się do kwestii problemowych, stanowiących uzasadnienie realizacji projektu, warto wyodrębnić przede wszystkim takie, które są związane z zależnościami między systemem edukacji, a rynkiem pracy, jakością kształcenia oraz doradztwem zawodowym. W związku z powyższym, szczególną uwagę należy zwrócić na elementy takie, jak:

a) brak w strukturze systemu oświaty narzędzi interwencji służących niwelowaniu skutków niedopasowania kompetencji absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych (technikum) do oczekiwań pracodawców i potrzeb rynku pracy,



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

b) deficyt zajęć z zakresu psychologii, umiejętności miękkich, doradztwa edukacyjnego i zawodowego w technikach,

c) niedostosowanie programów nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań gospodarczych,

d) brak w programach nauczania elementów wpływających na wzrost kompetencji personalnych i społecznych młodzieży, pozwalających na świadome i skuteczne wejście na rynek pracy,

e) znaczna luka informacyjna związana z procesem planowania kształcenia ustawicznego, ciągłego pogłębiania wiedzy i kształtowania umiejętności.

Mając na uwadze wymienione wyżej braki i słabe punkty edukacji ponadgimnazjalnej w odniesieniu do szkół technicznych oraz zapotrzebowanie na poprawę warunków kształcenia w omawianych obszarach, produktem finalnym w ramach realizowanego projektu jest program szkolnego doradztwa zawodowego dla uczących się w szkołach zawodowych typu technikum w ujęciu modułowym wraz z oprzyrządowaniem, czyli pakietem edukacyjnym "Kim chciałbym być – kim będę" również w ujęciu modułowym.

Organizacja działań szkolnych z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego wynika wprost z ustawy o systemie oświaty (przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia). Rozporządzenie MEN nakłada obowiązek prowadzenia działań z ww. zakresu w gimnazjach (od IX 2011) i szkołach ponadgimnazjalnych (od IX 2012r). Niniejsza innowacja wychodzi naprzeciw rozwiązaniu problemu dla każdej placówki czyli:

- zorganizowaniu profesjonalnej pomocy usytuowanej blisko ucznia, która ma się przyczynić do zwiększenia trafności podejmowanych decyzji edukacyjnych i zawodowych, minimalizować koszty społeczne i ekonomiczne,
- zagwarantowaniu systematycznego oddziaływania na ucznia w ramach planowanych działań,
- udzielaniu uczniom pomocy w wyborze i selekcji informacji dotyczących edukacji i rynku pracy zgodnie z planowanym przez nich kierunkiem rozwoju zawodowego.

Ponadto nowoczesne doradztwo kariery – profesjonalne wspieranie uczniów w planowaniu dalszej edukacji i kariery zawodowej - stanowi zawsze bardzo istotną wartość dodaną nawet do najlepszej oferty edukacyjnej. Wprowadzenie w fachowy sposób tych zajęć do szkoły znacznie podnosi jej prestiż w otoczeniu społecznym i jest sporym atutem w rekrutacji przyszłych uczniów.

Badania przeprowadzone przez Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEZiU) wskazały, że głównym problemem systemu doradztwa zawodowego jest fakt, iż funkcjonuje on poza systemem szkół. Niniejsze rozwiązanie w postaci IPSzDZ również rozwiązuje ten



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

problem. Innowacyjne podejście proponuje kompleksowe rozwiązanie w postaci zwartego programu realizowanego dla i przez uczących się w układzie zaplanowanych całorocznych zajęć lekcyjnych. Takiego rozwiązania nie ma dotychczas na polskim rynku edukacyjnym co stanowi trudność w jego ocenie porównawczej. Etap testowania wykazał, że efektywność takiego rozwiązania jest bardzo wysoka (raporty z ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej). Wykorzystanie przy realizacji zajęć tzw. godzin karcianych nauczyciela powoduje, że wprowadzenie programu nie niesie za sobą dodatkowych kosztów.

Zastosowana innowacja w stosunku do grupy użytkowników i odbiorców produktu przybliży rozwiązanie opisanych problemów. Przedstawiony produkt finalny przyczyni się do:

1 Przygotowania uczących się do podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, drogi zawodowej, jak i decyzji w ramach wykonywania danego zawodu.
2 Przygotowania uczących się do korzystania z wolności wyboru zawodu uwarunkowanej właściwym uruchomieniem potencjału wewnętrznego.
3 Kształtowania umiejętności komunikowania innym własnych intencji i przekonań, by osiągać określone cele interpersonalne.
4 Dostosowania zachowań społecznych do określonych warunków pracy i przygotowanie do radzenia sobie z psychologicznymi konsekwencjami funkcjonowania w środowisku zawodowym (stres w pracy i wypalenie zawodowe).
5 Przygotowania uczących się do identyfikowania zasad zrównoważonego rozwoju.
6 Kształtowania umiejętności wykorzystania informacji i danych, wynikających z analizowania rynku pracy dla planowania własnej ścieżki kształcenia/ścieżki zawodowej.
7 Ukształtowania umiejętności rozpoznania systemu osiągania i potwierdzania kwalifikacji zawodowych w Polsce (Polska Rama Kwalifikacji i Europejskie Ramy Kwalifikacji).
8 Przygotowania uczących się do korzystania z bazy standardów kwalifikacji zawodowych przy planowaniu dalszej ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej.
9 Kształtowania umiejętności diagnozowania możliwości zatrudnienia w wyniku analizy własnych umiejętności zawodowych oraz prezentowania własnych kwalifikacji.
10 Przygotowania uczących się do dostosowywania się do zmiennych lub rosnących oczekiwań pracodawcy.

Innowacyjność produktu polega głównie na opracowaniu formy wsparcia dostosowanej do potrzeb grup docelowych. Najpierw zweryfikowano diagnozę wstępną, czy grupa uczniów technikum jest grupą wymagającą wsparcia w największym zakresie jeśli chodzi o wzmocnienie kompetencji personalnych i społecznych oraz doradztwo zawodowe. Po potwierdzeniu braku mechanizmów interwencji w tym obszarze wśród uczniów techników, zdiagnozowano w jakim zakresie ta grupa potrzebuje największego wsparcia, aby móc dostosować działania do specyficznych potrzeb



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i oczekiwań uczniów zawodowej szkoły ponadgimnazjalnej. Ponadto zaproponowano nowatorskie rozwiązanie organizacyjne w celu rozwiązania zdiagnozowanych problemów.

Należy również zwrócić uwagę, iż proponowane rozwiązanie w stosunku do obecnie funkcjonujących w obszarze szkolnictwa zawodowego na poziomie technikum mechanizmów interwencji w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego charakteryzuje się kompleksowością wsparcia. Nie istnieją na rynku usług edukacyjnych narzędzia, które służyłyby kształtowaniu kompetencji personalnych i społecznych w szkole zawodowej, tak by pomóc przyszłym absolwentom w osiąganiu sukcesów na rynku pracy. Tematyka doradztwa zawodowego i wskazanych kompetencji jest poruszana w ramach np. przedmiotu podstawy przedsiębiorczość lub godzin wychowawczych, jednakże zakres wsparcia jest dalece niewystarczający. Podejmowane były próby dodatkowego wsparcia uczniów w postaci przygotowanych rozwiązań scenariuszy zajęć edukacyjnych dla poszczególnych przedmiotów wraz z lekcjami do dyspozycji wychowawcy. Jednak te dotychczasowe rozwiązania nie są porównywalne z badanym produktem.

Podsumowując należy stwierdzić, że produkt finalny:

- stanowi kompleksowe rozwiązanie problemów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego;
- dostosowany jest do potrzeb i możliwości uczących się na IV etapie edukacyjnym (technikum);
- jest nowym rozwiązaniem na rynku edukacyjnym;
- nie generuje skomplikowanych rozwiązań prawno-organizacyjnych przy jego wdrożeniu.

## IV. Użytkownicy, którzy mogą zastosować innowację

W wymiarze instytucjonalnym produkt finalny został przygotowany z myślą o szkołach ponadgimnazjalnych – technikach z terenu województwa łódzkiego, do których uczęszcza młodzież, a co za tym idzie również z myślą o organach prowadzących placówki edukacyjne tego typu (władze samorządowe), jak również nadzorujących je oraz kształtujących politykę oświatową (władze oświatowe).

W wymiarze personalnym produkt odpowiada na potrzeby uczniów i uczennic techników z terenu województwa łódzkiego (odbiorcy), jak również nauczycieli pracujących w tego typu placówkach, którzy mogą zastosować innowację w praktyce edukacyjnej.

Uniwersalność programu pozwala na jego wykorzystanie również przez przedstawicieli instytucji rynku pracy, którzy zajmują się problemami rynku pracy dotykającymi młodzież oraz



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

przez przedstawicieli poradni psychologiczno-pedagogicznych i doradców zawodowych, którzy pod opieką mają również uczniów techników potrzebujących wsparcia w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy.

## V. Działania / nakłady / zmiany konieczne do zastosowania/wdrożenia innowacji

Wdrożenie innowacji, jaką jest produkt finalny (Innowacyjny Program Szkolnego Doradztwa Zawodowego - IPSzDZ wraz z pakietem edukacyjnym: poradnikiem dla nauczyciela i przewodnikiem dla uczącego się) wymaga:

w ramach DZIAŁAŃ:

1) zgody dyrektora danej placówki edukacyjnej na objęcie uczących się wsparciem w ramach programu;
2) skorzystania ze wsparcia szkolnego eksperta lub nauczyciela przeszkolonego z zakresu wykorzystania wypracowanego rozwiązania. Zaangażowanie nauczycieli z danej placówki wymaga przeszkolenia do wdrażania programu przez szkolnego eksperta lub eksperta merytorycznego w trakcie trwania projektu w ramach zadań III etapu jego realizacji. Tego typu szkolenie będzie również możliwe po zakończeniu realizacji zadań projektowych jako zapewnienie trwałości projektu.

w ramach NAKŁADÓW:

1) korzystania z laptopa i rzutnika dla uatrakcyjnienia niektórych zajęć grupowych;
2) wykorzystania sali komputerowej z dostępem do Internetu dla realizacji części tematów związanych z analizą informacji, danych liczbowych oraz stron internetowych;
3) wynagrodzenia nauczyciela prowadzącego zajęcia i konsultacje indywidualne – istnieje jednakże możliwość aby realizacja programu w szkołach odbywała się w ramach tzw. „godzin karcianych” nauczycieli, które pozostają do dyspozycji dyrekcji. Realizacja programu jest też możliwością uzupełnienia pensum dla nauczycieli, których godziny lekcji w ramach poszczególnych przedmiotów po zmianie podstawy programowej zostały zmniejszone, co stanowi szansę na utrzymanie etatów.

w ramach ZMIAN:

1) włączenia IPSzDZ do programów rozwojowych szkoły (wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego);



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2) włączenia IPSzDZ do ramowych planów nauczania.

Na etapie upowszechniania zamierzamy zainteresować organ prowadzący łódzkie szkoły – szczególnie Wydział Edukacji Urzędu Miasta Łodzi, aby innowacyjny produkt został wzięty pod uwagę jako program zalecany do wdrażania w łódzkich technikach.

Nie wymaga do zmian prawnych, a jedynie zalecenia/rekomendacji Wydziału Edukacji do wykorzystania „godzin karcianych” nauczycieli właśnie z przeznaczeniem na realizację zajęć i konsultacji indywidualnych w ramach Innowacyjnego Programu Szkolnego Doradztwa Zawodowego.

## VI. Dostępność produktu finalnego dla jego przyszłych użytkowników

Produkt finalny – Innowacyjny Program Szkolnego Doradztwa Zawodowego wraz z pakietem edukacyjnym, na który składa się: sam program zajęć i konsultacji indywidualnych, poradnik dla nauczyciela i przewodnik dla uczącego się wraz z materiałami dodatkowymi na płycie CD będzie dostępny nieodpłatnie dla wszystkich zainteresowanych dzięki:

1) umieszczeniu wersji elektronicznej na stronie internetowej projektu: www.innowacyjny.wckp.lodz.pl
2) umieszczeniu wersji elektronicznej na stronie internetowej Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego: www.wckp.lodz.pl; (po okresie realizacji projektu)
3) dostarczeniu wersji papierowej nauczycielom biorącym udział w III etapie realizacji projektu – 10 ekspertów i 180 nauczycieli biorących udział w warsztatach (łącznie 190 osób)
4) dostarczeniu wersji papierowej 120 uczącym się biorącym udział w III etapie realizacji projektu
5) dostarczeniu wersji papierowej min. 40 podmiotom reprezentującym interesariuszy projektu
6) organizacji spotkań informacyjnych w Biurze Projektu, podczas których przekazywana będzie informacja na temat produktu oraz dystrybuowana finalna jego wersja (prowadzone na bieżąco zgodnie ze zgłaszanym zapotrzebowaniem)



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

7) organizacji warsztatów i konsultacji dla uczniów i nauczycieli, podczas których przekazywana będzie informacja na temat produktu oraz dystrybuowana finalna jego wersja (prowadzone na bieżąco zgodnie ze zgłaszanym zapotrzebowaniem)
8) publikacji artykułów na temat IPSzDZ w czasopismach branżowych i naukowych (min. 2 publikacje)
9) organizacji konferencji upowszechniającej produkt dla szkół ponadgimnazjalnych z terenu Miasta Łodzi (18 Zespołów Szkół Ponadgimnazjalnych). W konferencji wezmą również udział przedstawiciele instytucji naukowych i oświatowych, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE), Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej (OKE), instytucji rynku pracy, władz samorządowych, mediów oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze edukacji (planowany termin: 09.2013 r.);
10) organizacji konferencji podsumowującej projekt, podczas której nastąpi prezentacja osiągniętych celów projektu, rezultatów opracowania i testowania Innowacyjnego Programu Szkolnego Doradztwa Zawodowego, a także upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki. (planowany termin: 06.2014 r.);
11) uczestnictwu w konferencjach i imprezach edukacyjnych, podczas których prezentowany będzie produkt.

Ponadto istotnym aspektem wspierającym dostępność produktu dla przyszłych użytkowników jest dostępność szkolnych ekspertów oraz eksperta merytorycznego, który również po zakończeniu realizacji projektu będzie wspierał wdrażanie innowacji, a tym samym potencjalnych użytkowników. Formy wsparcia to szkolenia i konsultacje oraz według zapotrzebowania również hospitacje zajęć.

Z uwagi na zamieszczoną w Innowacyjnym Programie Szkolnego Doradztwa Zawodowego instrukcję stosowania produktu finalnego, korzystanie z innowacji staje się jeszcze bardziej dostępne.

## VII. Zmiany w zakresie strategii upowszechniania

Ostateczna wersja produktu finalnego nie wymaga wprowadzenia zmian w strategii działań upowszechniających.

## VIII. Zmiany w zakresie strategii włączania do głównego nurtu polityki

Ostateczna wersja produktu finalnego nie wymaga wprowadzenia zmian w zakresie strategii włączania do głównego nurtu polityki.



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

## IX. Załączniki

1. Bartosiak M. (red.), *Kim chciałbym być – kim będę. Innowacyjny Program Szkolnego Doradztwa Zawodowego. Kształtowanie kompetencji personalnych i społecznych w szkole zawodowej drogą do sukcesu na rynku pracy*, Łódź 2013;
2. Bartosiak M. (red.), *Poradnik dla Nauczyciela. Kształtowanie kompetencji personalnych i społecznych w szkole zawodowej drogą do sukcesu na rynku pracy*, Łódź 2013;
3. Bartosiak M. (red.), *Przewodnik dla uczącego się. Kształtowanie kompetencji personalnych i społecznych w szkole zawodowej drogą do sukcesu na rynku pracy*, Łódź 2013;
4. Raport z ewaluacji wewnętrznej i monitoringu realizacji etapu testowania;
5. Śliwerski B., Raport z ewaluacji zewnętrznej;
6. Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego.

.....

*Jan Moos – Dyrektor Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego*



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego